

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

InsertiuniUn sir garmond:
o dată 14 fil., a dóua órá
12 fil., a treia órá 10 fil.Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii«in
Blaș.**Fóe bisericéscă-politică.****Anul XII.****Blaș 23 August 1902.****Numórul 34.**

CHESTIUNI ACTUALE.

I.

Mult se ocupă de un timp încóce fóia noastră „Unirea“ cu diferite chestiuni bisericésci-școlare. Cu durere am observat din corespondințele confrăților din diferite părți a Provinciilor noastre metropolitane, că aceste chestiuni nu sînt ranele sângerânde numai a unui cerc tractual, nici numai a unei singure eparchii, ci a întregii noastre biserici din acéastă Patrie...

Ne plângem în deobște, că poporul nostru e decădut moralicește, cât și materialmente. Causa acestei decădinte mulți se nisuesc a o găsi în inși-și conducătorii poporului: în preot și învățător; — să pôte, eú unul încă așa o găsec. Peste tot putem zice, că preoțimea și învățătorimea noastră prea mult s'a depărtat de virtuțile gloriose ale bătrânilor. La străbuni preotul și dascălul erau adevărații părinți ai poporului, la cari copiii lor sufleteasci alergău cu încredere în tóte nevoile lor; azi? s'aú schimbat lucrurile.

Preoții și învățătorii bine situați n'aú timp să se ocupe cu țaranul.

Er cei sêraci? Oh, Domne sfinte, aceștia încă n'aú timp pentru popor, căci trebuie să alerge de la Ana la Caiafa și de la Pontiu la Pilat, să-și deplângă cruda lor sórte, și să priméscă ceva elemosină, cât-va filerî. La bătrâni „sêrăcia“ era o virtute, — azi? „lemnul rușinei“, — atunci...? ér acum...? Dar cine ar fi în stare a compara tóte contrastele dintre trecutul măreț și prezentul sarbed?! Una, ca o mie, — ne-am schimbat fraților, e de lipsă să ne reîntórcem la virtuțile bătrânilor!

Da, e decădut poporul, biet de el, dar din neglijința noastră! Avut-aú bătrâni poporului moși frumoșe, ér

noi am lăsat, ca lipitorile omenimei, să se incuibeze între noi. Lăsat-am biata noastră turmă pradă nemilósă acestor hiene, — și numai atunci ne-am trezit, când gróznicele țipete de desperare aú ajuns la căpătiiul patului nostru de odihnă. Ce zic? dormităm și azi! Dar ne vom trezi! și vom vedé atunci turma înainte-ne, întinsă fără suflare. Eú simțesc în întreg corpul meú fiorul „fatalității“, dacă vom rămânea pururea tot așa nepăsători. E de făcut ceva, trebuie să facem ceva, costeie-ne acel „ceva“ chiar viața proprie... Înapoi la virtuțile părăsite! Să fim părinți adevărați, fraților, păstori după inima Eternului Păstor, ér nu „vitregi și năimiți“.

Hei hei, dar a trecut baba cu colaci! — vor esclama pôte mulți — cine va mai puté rescumpêra moșile pierdute? Cine? Noi, fraților! — Și dacă chiar n'am puté recăștiga ce e pierdut, putem să ferim de primejdii ceea ce ne-a mai rămas. Feliuritele reuniuni, ce putem să inființăm în comunele noastre, ne vor întări și stringe rindurile și vor îndemna pe străini să se departă dintre noi.

Da, fraților, reuniuni, și éráși reuniuni! Făr de aceste ori ce bunăvoință a voastră va rămâne tabula rasa, ori ce încercare — desastru! Într'aceea nu vé uitareți nici de reuniunile, cari desvóltă inima, spiritul și mintea, cum sînt reuniunile de cant, musică, lectură, și cari ar fi trebuit să le amintesc la primul loc reuniunile pie!... Cunosc un sătuleț, unde tóte — sau mare parte din aceste reuniuni prosperéză, lipitorea inse de loc nu prosperéză; nici crîșmele, nici pécatele, nici bățiile, ba chiar nici sudălmile nupr osperéză! Întrebați, că unde-î aceea comună „minune“? Comuna aceea va fi a voastră a fie căruia, dacă veți reîntórcem la virtuțile străbune!

II.

Mai sus am indicat cauzele principale a decădintei poporului nostru în cele materiale, cât și modul de scăpare din acéastă fatală stare, urméză acum să ne ocupăm nițel cu a dóua parte a chestiunei — cu decădinta morală, — cauzele și medicamentele necesare acesteia. — N'am încătrău, dar éráși trebuie să fac reproșuri, tot la adresa preoțimei și învățătorimei.

O legătură strinsă, nedespărtibilă, e între viața omului internă psihică, și cea esternă fizică. Și modul cum ele se manifestă în faptele esterne, indică, bunătatea sau răutatea factorilor, cari le susțin. E decădut poporul materialicește? Da, pentru că inima lui — cu întreg arsenalul ei de simțeminte — e desvóltată în direcțiune contrară Evangelului. Și acéastă desvóltare ră-tăcită provine din neglijența aceloră, cari menirea ar avé, să fie „lumina celor din întunerec“. Dovadă că n'avem destul de zeloși conducători ai poporului!...

„Mulți sînt chemați“ — mulți și vin la cariera preoțéscă și cea învățătoréscă — „dar puțini sînt și aleși“!... A sosit timpul, ca să se aplice securea chiar la rădăcina trunchiului scorbuos, ca pe ruinele aceluia, vlăstari noi, plini de viață, să crească și înfloréscă! În teologii și pedagogii trebuie începutereformele salutare! Da, dlor. Tot omul numai cu puțină judecată, trebuie că s'a convins, că creșterea tinerimei noastre, până în ziua de azi a fost și este aprópe esclusiv teoretică. Manualele? — tot atâtea volumuri colosale, — în cât abia are bietul tiner capacitate și timp a le consuma, ér pentru punerea în praxă a celor învățate, nu-î nici vorbă de așa ceva. Așa se întâmplă apoi lucrul trist, că tinerul învață 4 ani de zile o sumedenie de § §-i, regule, principii,...

„SUVENIR DE BLAȘ“

cuprinde diferite vederi din Blaș de o frumseță admirabilă, și esecutate artistic.

Costă numai 1 cor.

și pe când iese la viață i-a rămas puțin în cap. Cum poți apoi pretinde, ca ast fel de „lumini“ să lumineze. Să ne punem numai mâna pe inimă, și să recunoștem, că cei mai mulți, dacă voim să ne și validăm puțin — atunci trebuie să reîncepem din nou studiul. Dar câți o fac acesta? Majoritatea se îndestulează cu „știința“ ce o au „agonisit“ în institute; mulți nici măcar o foisoră nu-și abonază și apoi poftim să „lumineze“! La trunchiul cu secura! Mai multă praxă în școli și mai puțină teorie! Și eu mi-o inchipuiesc așa: dl profesor — luăm un exemplu din pastorală — propune de pildă tractatul despre penitență. Câte reguli frumoase, câte distincțiuni fine sînt acolo aglomerate! Punerea în praxă a acestui tractat, ar fi, dacă dl profesor respectiv, după terminarea acestui tractat, ar înșira unui elev unele, — altele alte crime, vicii, cari ocur mai adeseori în viață, — și tinerul și-ar face judecata sa asupra acestor vicii chiar așa, cum ar face-o în scaunul de mărturisire. În ast mod teoria momentan trece în praxă, și aceste prelecții pentru viața din afară ar rămâne pururea neșterse din mintea ascultătorului, — pe când teoriile cu literele lor reci, morțe, așa ies din cap, cum au intrat acolo. . . În acest mod ar fi de propus pe toate liniile, — atunci adevărat, că creșterea tinerilor ar fi practică, pentru viață, atunci din

institute ar ieși tineri apti pentru un oficiu atât de momentos.

. . . Având apoi teologi-pedagogi absoluți aievea vrednici pentru susceperea ordului sacru, trebuie să ne cugetăm de modus vivendi, ca acești tineri plini de entuziasm sfînt, și cu dorul zelului divin în inimă, să rămână și în viață la culmea chemării lor, să nu degenereze! Cum? vom vedea mai la vale.

ȚARĂ PĂCĂTOSĂ.

Sînt atât de multe miseriile ce întîmpini la tot pașul în această țară, cât pe ori ce om, care s'ar gândi mai serios la viitorul popoarelor, ce o locuiesc, trebuie să-i umplă de serioase îngrijiri.

Într'o parte a țării cetesci că Dl X. comptabil ori cassar la vre-o bancă s'a împușcat — căci avînd pasiuni domnesci, dar plata mică — a infundat ghiarele în banii băncii — a defraudat. Ca se-și mîntue familia de dehonoreare și ca domnia lui să se scape de pedepsă — s'a împușcat — lăsînd în cea mai mare sărăcie miile de familii, cari și-au depus acolo banii, adunați cu multă sudoare.

De ne aruncăm privirea spre partea cea mai bogată a țării, spre Banat, vedem cum degenerază poporul — prin căsătoriile numite foarte potrivit „căsătorii de probă“. Cugetăm, că numărul căsătoriilor acestora se vor mai micșora cu timpul — dar durere — după datele ce le-am primit în timpul din urmă, căsătoriile acestea cresc

din zi în zi. Ce poate accepta națiunea, biserica, patria de la ast fel de oameni, — cari își dau copiii în căsătorii de probă? Ce poate accepta națiunea, biserica, patria de la ast fel de oameni, cari în timpul, când ar fi chemați a umbla încă în școala de repetiție, tîmbălesc, și se jocă de a nunta? Mari și grele păcate!

Ar fi vremea, ca Ordinariatele noastre să tragă la răspundere pe preoții aceia — în a căror comune s'întin ast fel de căsătorii. Său într'atîta a degenerat auctoritatea preoților înaintea credincioșilor — încât nu mai ascultă nime glasul lor? În asemenea cazuri, de sigur, nu e de vină badea Ion, or badea George — ci de bună samă vina o poartă alții, cari în multe cazuri nu și-au împlinit datoriința.

În alte părți cetim, că sînt comune în cari de abia așii oameni, să fie cu mintea curată, — căci beutura s'a prefăcut în datină strămoșească.

Dar cele mai mari păcate se nasc totuși în orașele mari.

Poliția din capitală a dat de urma unor ast fel de lucruri perverse, despre cari om cu mintea curată nici a gândi nu cuteză. În capitală au dat adecă de nisce femei, cari se neguțatoriau cu copile tinere.

Vestea acesta a cutrierat capitala ca o vijelie. Omenii de bun moral și părinții plini de îngrijire, pretind ca poliția cu cea mai mare rigore se cerce urmele, ce vor duce la descoperirea unui scandal — în care — după cum se aude, sînt mestecați și oameni de poziție înaltă.

Acosta s'a întîmplat în capitală! Să nu ne îmbătăm înse cu apă rece și se ne mîngăiam cu gândul, că unde e o lume de oameni așa mare, ca în o capitală, nu e

FEUILLETON.

Sân-Georgiul-român.

La aproape 500 m. peste nivelul mării, închise de toate părțile de dealurile, ce le împrejmuesc, stau ca și ascunse, băile alcalino-muriatice de la Sân-Georgiul-român, de lângă Bistrița. Și nici după ce ai ajuns în comună nu le zărești, ci observi cum în cale-ți să ridici, acugi la dreapta acugi la stînga, mai o casă nouă, mai un edificiu mai domnesc, ici colo o vilă pînă ce în afrișit trăsura se oprește în fața otelului „Hebe“. Dacă e timpul prînzului, sau vreme neplăcută, din toate părțile se ivesc fețe curioase, cari te privesc cu atențiune, spre a descoperi pe noul oște.

Plonase puțin, când am ajuns acolo, musica terminase ultima piesă, și era cătră sară, așa că toți oșteii se scoboriau acum de pe terasă astfel, că am putut să-mi fac în primul moment o idee de lumea ce se adună aci. Și acum constatai însumi, că e adevărat renumele ce-l are de unica baie românească de la noi.

Am trecut, aleg cuvîntul, mai pe la toate stațiunile balneare de la noi din țară, dar nici una nu mi-a părut așa simpatică, nici ai mi m'am simțit așa acasă, ca aici. Și nu-i mirare, când ne gândim la împrejurarea, că oșteii de la Sângeorgiul sînt absolut mai numai Români, de aici sau de dincolo, cari cu vorba și cu datinie lor, îți fac petrecerea

plăcută. Unde mai pui, că administrația băilor încă e românească, și românesci sînt cântările muzicii, românesci sînt toate satele ce încunjură tîntul Sângeorgiului. Chiar și instalația băilor e românească; credeți-mi pe cuvînt: mai în fie care zi se răstornă câte o bancă, se rupe câte o masă, te împiedeci pe cărări de toate pietriile. Ei dar chiar aceste îți plac mie, chiar aceste mici neajunse dau băilor caracterul românesc. Dar apoi lăutarul George din Năsăud, care îți cântă din gură versuri de „inimă albastră“ de dincolo, ori să grăbesce să-și „facă datoriința“ salutându-te la sosire, și urîndu-ți latote în tîlnirile vecnicului același „să Vă fie de bine“!

Ceva neplăcut are totuși Sângeorgiul, e așa de departe de lume: patru ore întregi te duce „fiakărul“ din Bistrița pînă acolo, cât te uredi de seșut, dacă mai poți fi în sfîrșit vorba de seșut comod, când de toate părțile ești încunjurat de cufere și cutii. (Damele nu pot călători fără cutii și eu încă călătoriam cu o damă). Dar ești rebonificat de altcum, pentru această călătorie îndelungată, prin partiile admirabile de regiuni frumoase, ce-și desvêlesc înaintea călătorului totă podoba, dăruiată cu atîta bogăție de Ziditorul a toate.

E aproape o jumătate de veac, de când au ieșit în primul plan băile vestite de la Sân-Georgiul. Apa lor de bent, din cele 3—4 izvóre, se asemănă cu apele de la Vichy și Gleichenberg, ér în timpul din urmă s'au aflat, că pentru stomach are mai același efect, ca apele de la Karlsbad. Bolnavii, pe lângă apa de bent, mai pot lua și băi calde și reci. Băile reci mai cu samă, sînt de o neîntrecută bunătate, puțin sînt prea reci.

Dl prof. Sever Mureșan de la Iași, ar pute da prețioase explicații, căci Dsa tot de una trebuia să învoce toate „grozăveniile“ și „teribilitățile“ (cu trei r) ca să se încălzescă, în vreme ce dl Trif, din Kun-Szt.-Márton, roșu ca racu, sta rîzimat cu gâtul pe o bară de lemn, ca și cum n'ar simți nimica.

Dl Șorobetea, admin. mi-a pus la dispoziție o broșură asupra acestor băi. În care între altele, sînt pomenite toate boalele ce se vindecă cu apa acesta făcătoare de minuni. Și se înșiră multe boale, ér dl Miloșescu de la Tirgu Jiù, a aședat chiar o tablă comemorativă de asupra „izvorului tîmăduirii“, care l'a vindecat radical de o învechită boală de care suferea. Eu tîn să constat, că viața patriarhală, intimă și veselă, ce decurge la aceste băi, are un efect non plus ultra. Eu cel puțin asta am simțit-o, las' că nici n'am fost bolnav, dar de aceea îți place să cred, că observațiile mele sînt juste.

Etă de pildă ce se face la Sân-Georgiul; o spun asta pentru verificarea celor mai sus afirmate.

Dimineața la 6 se începe cura, cine vrea se poate scula și mai de vreme, atîta numai, că atunci se întîlnesc cu jidani, cari beau la apă din greș. Musica cântă, oșteii apar din toate părțile cu păharele în mîna, umplîndu-le după poruncă din izvórele preserise de amabilul medic Dr. Andrei Monda. Bentă apa, bolnavul (o fac și cei sănătoși) trebuie să încunjure dealu, care plantat cu brași, esală un parfum plin de sănătate. E destul dacă încunjură odată dealu, când așii înse societate plăcută, și-o întîlnesci la tot pașul, o faci și de mai multe ori, căci îți se ofere adese ocazia, să dai cu complesantă brațul unei dame bolnave (?)

mirare. — că se întâmplă și ast fel de lucruri! Durere, că asemenea casuri triste obvin mai în toate satele. Mai pe tot locul sînt „vrăjitoare“, cari, — Dumnezeu știe, câte fiori rup — fără ca asprimea legii să le ajungă. Ar fi bine ca preoții, în sate, unde vrăjitoarele sînt cu roiu — se cam cercezeze, că ore numai de „diocîiu“ descântă vrăjitoarele — ori aș și alte scopuri, ce duc la demoralizarea poporului.

Nu de mult cetiam, — că în o școlă de fete — s'au întâmplat asemenea lucru cu un dascăl! Dascălul respectiv e în temniță — se aude că va fi judecat la vre-o 10 ani închisore, — dar câți dascăli uitați de sine trăesc în lume, cari de mult ar fi trebuit aruncați în temniță? Se aude, că din incidentul acesta ministrul de culte va ordona, ca în școlile de fete, cu timpul să nu mai propună de cât femei. Dar nu în deschilirea de sex, aflăm noi chipul de a se delătura această primejdie, ci în educația de tot liberă și fără nici o basă etică, în educația fără Dumnezeu, de care se împărtășește tinerimea, conform principiilor moderne anticreștine.

Noi Români, har Domnului! sîntem feriți de ast fel de nenorociri.

Nu e destul înse să ne scărbim de atîta perversitate și destrăbălare, ci, ca omeni cuminiți, să învățăm noi din pățania altora și să lucrăm din toate puterile, ca sentimentul creștin și moral, să nu să stingă nici odată din sufletul poporului nostru.

dris.

Școlă civilă gr. cat. de fete. — În ședința consistorială ținută Sâmbăta trecută, Preavener. Consistor a decretat schimbarea actualii școle superioare de fete din Blas.

În școlă civilă, punându-o sub direcțiunea distinsului profesor gimnasial Silvestru Nestor. Schimbarea se va preface în chipul următor: Vor rămâne clasele I—IV. populare, avînd de învățătoare pe Georgina B. Muntean și Aurelia Bariț. Clasele V. VI. vor înceta și în locul lor se vor deschide I. și II. civilă, învățătoare Elisa Bodocan și profesori de la gimnasia. Cl. VII. și VIII. vor rămâne anul acesta, avînd să fie sistate succesive; învățători la aceste clase vor fi Elena Sînteon și Teodor Vador. Pe an. scol. 903/4 se va sista cl. VII. și deschide cl. III. civilă, ér în 904/5 sistându-se cl. VIII. se va deschide și cl. IV. civilă.

Ast fel organizată școlă, va ușura trecerea elevelor la preparandie, care de o cam dată nu se va deschide, până ce școlă civilă nu va fi completă.

Lupta religioasă în Franța continuă și acum, cu toate opiniile guvernului, care se folosește de cele mai aspre mesuri întru închiderea școlilor susținute de congregațiuni. În multe locuri populațiunea a făcut formală rescolă, cât a trebuit consignată miliția. Ér casul, când oficerii nu vreau să conducă armata spre a pute eșecuta ordinele guvernului, s'au repetit din nou. A făcut mare senzație o hotărîre a tribunalului din Lyon, care a declarat închiderea școlilor de o ilegalitate. În Lyon guvernul a demădat să se închidă o școlă, care de fapt acum nu mai era a congregațiilor, ci a privaților. Sub cuvînt, că spiritul în școlă a ramas același ca și în trecut, s'a aplicat legea și față de ea. Proprietarii au făcut proces guvernului, ér tribunalul a declarat, că legea decretază desființarea congregațiilor.

nilor, ér nu închiderea școlilor, ceea ce de altcum e și o neleginire. Casul acesta e viu discutat și se anunță acum, că din toate părțile se improcesuează guvernul.

Însciințare.

Pentru anul scolaric 1902/1903 susceperile la gimnasiul superior gr. cat. din Blas se vor face în modul următor:

În 30 August se vor ține esamenenele corectore și supletore, pe cum și esamenenele de susceperă cu cei ce vin în I-ma clasă gimnasiaală fără testimoniu de pe a IV. cl. populară.

În 1—3 Septembrie se vor înscrie studenții, cari au frecuat în anul scolaric 1901/1902 la acest gimnasiu, pe cum și aceia, cari vor veni de alte școle medie. în cât va admite locul. ce ne stă la dispozițiune.

În 4 Septembrie la 7 ore dimineața învocaarea Spiritului Sânt și S. liturgie, după aceea cetirea și esplicarea legilor scolarice ér la 9 ore începerea prelegerilor regulate.

Acel școlari, cari vor veni după 3 Septembrie, vor avé să documenteze cauzele întârzierii. După 8 Septembrie directorul gimnasial nu mai pôte primi pe nime ca școlarșordinar.

Condițiunile de primire sînt:

1. Fie care școlar are să se presinte la directorul gimnasial cu testimoniu de pe anul scolaric trecut, chiar și dacă ar fi absolvat clasa la gimnasiul nostru.

2. Școlariul, care vine pentru prima óră la acest gimnasiu are să se înfățișeze cu părintele sau tutorul său, să producă *carte de botez, testimoniu de pe clasa absolvată* în anul scolaric trecut, și *dacă a trecut de*

Musica cântă până la 8. când urmează dejunul, tot atunci sosesc posta cu ziare și scrisori din toate părțile. Pe la 10. ne aședam la „nobel 31“ era cea mai agomotoasă grupă și și cea mai numărösă. Jocul ținé mult și pierderea se ridică la cel mult 3 cr. asta în cas de „pech“ estraordinar. Bar trecea, ca vre-o cocónă trecută din vreme să nu se certe; dar mânia ținé numai 2 min. glumele curgeau mai de parte, voia bună creștea. După 10—12 urmau băile calde și reci și apoi prânzul. La 2. căpit. Părăianu de la Tirgu-Jiu, bărbat fórte simpatic, povestea „în brați“ fel de fel de întâmplări. „Cum voiți cocónelor, de ris sau de plâns?“ — era vorba de introducere și „conferența“ se începea cu poesii, anecdote, păcăleli, pîn ce se aduna publicul, când căpitanul cu multă bunăvoință istorisia, de comun, câte un roman întreg. Și te captiva cu focul și frumuseța povestirii. Damele stăteau atente pe la mese urmărind cu mult interes pe plăcutul povestitor.

După conferința scoboriam ér în parcul de dinaintea hotelului, și ne aranjam la povești ori la cărți, până la 5. când óspetii își dádeau întâlnire pe terasa de la isvor, unde cânta musica și tot de una Marica ori Linul aranjeau câte un quadrille. După cină ne reintâlneam pe terasă, unde la lumina lampelor și în liniștea misterioasă a sării ascultam susuital frunzelor sau corurile improvizate a damelor, ori pe Dr. Ruseu de la Pomirla, vorbind ungurește.

Și asta se repeția zi de zi, cu crescîndă plăcere și voie bună.

Dumineca mergeam la frumoasa biserică din sat, unde ne edificăm de pietatea cre-

dincioșilor. Une ori se făcú escursiune la Valea-vinului, Rocna, sau airea. Ér sara era petrecere în totă forma. Năsudul în special și apoi totă împrejurimea venia la Sân-Georgiu.

„Cura“ asta și ușoră și plăcută are efecte minunate. Mai spun o vorbă, dar așa în parantes, să nu super pe nime; am auzit că fetele dacă vreau să se mărite mai curînd, alérgă la petrecerile de la băile Sân-Georgiului.

Anul acesta, se spune, că din cauza timpului nefavorabil de la începutul sezonului, aú fost puțin óspetii, deși mie mi-se páre, că la Ocna, ori la Borsec, nici odată nu-s mai mulți.

Însemn aci câte-va nume ca o plăcută amintire de zilele petrecute acolo: Dr. Tanco, Năsud, cu familia, Sever Murășan, Iași, cu familia, Ales. Candale, București cu dómna și dș. Victorița, de la Bărgău, Ioan Trif, Kun-Szt.-Márton, cu totă casa: Dna. Dșóra, 2 dșori și Dna Tili Pop. Cluș, Augustin Frățilă, Galați. Solom. Haliță, București, Dem. Suciú, Jibou, Livia Domșa, Blas, secr. Pordea, Gherla cu dșóra Cornelia. N. Milogescu, căp. Părăianu, Arșicioan, Tirgu-Jiu, Ales. Haliță, Em. Ștefanuț, Dr. Murășan, Năsud, cu totă casa, Silviú Putilian. Dr. Val. Ruseu, Pomirla, prof. Ionașcu cu familia, Iași, cav. Ciocan, Năsud, Leo Piciú, George Csat cu Dna, Deva, Dna Cutean, Dna Pop, Fágăraș, Dna Gal, Secuieț cu Dșóra Virginia, Dna Eitel, Viena și mulți alții, între cari mon. Archip. Muntean, de la Bodrog.

a.

Ilia cãprariu

cãtrã Vêrșeț.

Ilia móre după mueri. Petru e mai fricos — că vedzi acasă Brândușa îl cam frécă, când s'ar cuteza să cam ochescă la vr'o muere. Filip cam șchiop cum era, totuși era omu dracului, — că surizind să facie, că nu le vedje.

Toți căutam la ele, ca la nisce sãnuene frumoșe.

— Mã Filipe! Ên scóte clãnetu ala — și i trage una din ochi, arătând spre neveste.

— Ba io! Dar dacă se mânia muerile ástia.

— Dar mai vãdzut-ai tu mueri să se mânia, când e vorbă dá joc și de cântare.

Mereú, mereú se dádurá Cãrnicienii dá vorbă. Mai glumind, mai batjocorind. Se cam dádurá prá lângă baba. — că aceea era mai gata spre sfadă. Spãncenele i acoperiaú ochii — și erau ca și cum ar fi căzut bruma pe ele.

Babel nu-i plăcea chiefu Cãrnecienilor și dá mânia își scóte cãrpa din „traistă“, ștergîndu-și ochii și vorbesce în sine:

— Dar mãi a dracului vis voi maichii!

— Dá cie babo?

— O nu vi rușine, să vorbiți așa?

— Aú babo! Nu scii cine esci, baba cloanța o mama pădurii, dar urtă esci ca mórtea.

12 ani, atestat medical despre revaccinare. Aceștia, în cas de lipsă, se vor supune unui examen supletor.

3. În clasa I gimnasială se vor primi școlarii cari au împlinit 9 ani, nu au trecut înse de 12 ani. Aceștia trebuie să aștepte, că au pregătirea recerută, prin producerea unui testimoniu de pe clasa IV poporală, sau prin examen de susceperă. Față de aceia cari au trecut de 12 ani, decide corpul profesoral.

4. Încuartairea se poate face numai la case, în contra cărora directorul și profesorii de clasă nu fac nici o excepțiune.

5. Cel ce n'au umblat la școală în anul trecut, au să-și documenteze cauza rămănerii de la studiu, și se vor supune la tot cazul unui examen supletor, de la rezultatul căruia va depinde susceperă.

6. Școlarii sînt datorici să se provadă cu toate cărțile de școală; le este oprit a se folosi de alte edițiuni, de cât cele prescise.

7. Cu ocaziunea înscrierilor sînt de a se plăti următoarele taxe: *taxa fundamentală*, care pentru cei ce au mai frecventat la acest gimnasiu este 6 cor.; ér pentru cei ce vin prima óră la gimnasiul nostru este 12 cor. De la acesta nu se dispensează nici un student. Au să solvécă apoi ca *banii de școală*, cei din clasa I—IV câte 18 cor. ér cei din clasele V—VIII câte 30 cor.

De la solvirea banilor de școală se dispensează *studentii* cu purtare morală bună și progres — cel puțin — *bun*. Suplicile pentru scutirea de la banii de școală, provédute cu testimoniu școlastic și atestat de paupertate, sînt de a se înainta direcțiunii gimnasiale în 3 zile după începerea fie cărui period.

La cele înșirate mai sus se mai adaug următoarele:

a) Școlarii cari au avut nesuficient din vre un studiu și doresc să se supună la examen corector, se vor însinua la acel domn profesor, care l-a fost în anul școlastic 1901/2 profesor de clasă, aducénd cu sine testimoniu din anul școlastic trecut. Examenele corectore se vor ține în 31 August a. c. de la 8—11 óre a. m. și de la 3—5 óre d. a.

b) Școlarii cari au să facă examene supletóre sau de susceperă, se vor presenta la directorul gimnasial în 31 Aug. la 8 óre dimineața în cancelaria gimnasială. De aci se țin și acei școlarii, cari doresc să fie suscepuți în cl. I. gimnasială fără de a produce testimoniu de pe cl. a IV. poporală.

c) Școlarii cari vin pe clasele II—VIII și au absolvat clasa precedentă la acest gimnasiu se vor înscrie prin profesorul de clasă în clasa respectivă în 1, 2 și 3 Sept. de la 10—11 óre a. m. Cu ocaziunea acesta vor produce testimoniu școlastic de pe clasa precedentă și cartea de botez.

d) Școlarii cari vin pe clasa I. pe cum și aceia cari au absolvat clasa precedentă la un alt institut, se vor suscepe prin directorul gimnasial în cancelaria gimnasială și anume în 1, 2 și 3 Septembrie în fie care zi, cei ce vin pe I. cl. la 8 óre și 2 óre, cei alaiți la 10 óre și 4 óre.

e) Susceperile se fac în ordine cronologică până la împlinirea numărului prescise, de aceea e în interesul fie căruia, să se presinte la înscriere de timpuriu. Se poate întâmpla, că o întârziere de câteva minute, să tragă după sine denegarea susceperii.

f) Taxele de sub p. 7 sînt de a se plăti la casa gimnasiului pe lângă cuștanța dată de cassar căci numai prin plățirea taxelor se completează *immatricularea*. Cuștanțele se vor arêta profesorului de clasă.

g) Școlarii nerevaccinați se vor primi numai condiționat și în 4 Sept. la 2 óre d. a. se vor revaccina în localitățile institutului.

b) Se atrage atențiunea școlariilor la §. 50 din legile școlastice, care sună;

„În ferii școlariilor vor avé să se rețină de la toate faptele oprite prin legile școlastice, în cât cei ce în timpul acesta ar comite fapte vrednice de pedepsă, se vor pedepsi tocmai așa, ca și pentru faptele comise în timp de prelegeri.“

Școlarii, cari vor face transgresiuni înainte de susceperă, nu vor fi suscepuți la gimnasiul nostru, ér transgresorii înscriși deja, se vor supune numai de cât cercetării disciplinare.

i) În 4 Septembrie dimineața la 6⁴⁵' se vor aduna toți școlarii în clasele lor, și la 7 óre vor merge la biserică pentru invocarea s. Spirit. După Sfînta Liturgie vor merge școlarii în clasele lor, și Domnii profesorii de clase le vor da înviațiunile ulterioare.

Diracțiunea.

Nr. 560—1902.

Convocare.

În sensul §§ lor 23 și 26 din statute, membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ se convocă în

Adunare generală ordinară

la Oravița pe zilele 14 și 15 Septembrie st. n. 1902.

Programul adunării este:

Sedinta primă.

Duminecă în 14 Septembrie st. n. 1902, la órele 11 a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării generale
  2. Constatarea delegațiilor prezente.
  3. Raport despre activitatea comitetului central în anul 1901.
  4. Alegerea comisiunilor:
    - a) pentru examinarea raportului general;
    - b) pentru examinarea rațiociniului pe anul 1901 și a proiectului de buget pe anul 1903;
    - c) pentru înscrierea de membrii.
  5. Propuneri eventuale.
- La órele 5 p. m. ședința festivă a secțiunilor științifice-literare.

Toți rid. Baba își face cruce, și caută la ferăstră zicénd:

- Dómnie apărá-me dá dracu, Dómnie! Petru se apropiă dá o muiere.
- Un'ce duci soro?
- La tég, vecine.
- Ce vinți în cotărită?
- Crăstăveți vecine.

— Pră la voi ás mulți crăstăveți! O vis dēla Răchitova?!) Pră la noi nu-s crăstăveți.

- O fi!
- Dar baba asta ti vro maică?

— A mia? Ba-i alu . . . Dómne iartă-me. Vezi să ia după om ca potca. I vecina, și cu stia, că și ea vine la tég. Ti mai mare necasu cu ea.

Într'aceea Filip își scóte clanetu și începe o ardjiiană — dá cugeti că „dzice“²⁾ la nedjeiá.³⁾

Ilia nu mult se gândiesce și prindje o muiere dá brău și începe să jóce cu ia ardjiiana în isenbon. Ba și întră jitur. După iel o ia și Petru. La muieri să vedje că li-e place. Numa Baba n'avea părechia.

Ilia glumeț cum era, dá din ochi cătră Filip, zicénd:

- Filipe! umflăcie la baba.

¹⁾ Un sat, pe care îl batjocoresc cu crăstăveți!

²⁾ Așa numesc în Cárneția musica. Dēla a zice în laută, în clanet etc.

³⁾ Hramul bisericii.

— Ba umflésă dracu.

Finenții vėdzénd cum se petriec Cárnicienii se sculară. Filip tăcu din clănet. Muerile să „cemurá“.

— Ni-o luat dracu — dzice Iliá.

— Moi rumuni — io bneuros ascult la voi, cunțați una hora rumunească frumoasă — díse baș fineaștu al cu trei stele.

Chiar și jidovii din vecini se sculară și se puseră în jurul romănilor. cugetal că esei la joc în sat unde — să pun roată bătrăni în jurul jocului.

Cárnicienii faloși, că baș domnu obăru dá finenți vorbesce cu ei — is gata dá cântat. Filip își unge pifla.¹⁾ Petru și Iliá își șterg sudorile — că vedzi or asudat cu muerile ástea. Iliá tușesce, chicindu-și giasu.

— Filipe — apoi „dzi“ una dá dor.

— Care?

— Aia cu fântăná. Sci.

Aici începe să-i fluere lu Filip, începutul horei de dor.

— Las-o pră minie, paito!

Dup asta Filip să scóla în picioare, și piciorul cel sting și-l punie pră scann, dând cu iel tactul, érá ai doi Cárnicienii cântá:

Colo'n valie la fântăná
Dóné fete spală lăná
Cu drăguța lor dá mână,
Colo'n vale jos la riú
Dóné fete spală grăú
Trei feciori le țin dá briú.

¹⁾ Partea aceea a clanetului, care o ține în gură respectivul.

D-al sci maică, dragă Flóre
Dă ce inima me dóre.
Dă ce trag atăta chin
Și de dorul cui suspin.
Tu mai crede maică zēú,
Că me usc de dorul tēú.

Cătră capetul horei și muerile cântă „contra“.

Fata cinără ședea într'un colț — smerită ca un ghiocel. Era frumoasă ca un bujor. Chimeșă i era țesută cu fir de aur și bănuț — în cap avea galbeni de aur.

— Fată tu, én cântă-ne tu una.

— Baio dzeú! Că mo dzis mama, că pră drum să nu mă dáu la „djivan“ cu nimie, — că oamenii acuma¹⁾ ás plini dá draci.

Hohot general. În mânia ei era și mai frumoasă. Jidovii mai nu o mâncau cu ochii. Finenții tot dădēu cu sabia dá jít, — ca să să arete faloși și cu sabie. Iliá cânta la ea, cum caută căprióra la isvoru curat.

Isebonul ajunse la Vėrșeț. Muerile să cobor dzicind „o sănătate bună,“ finenții dáu mâna cu Cárnicienii — jidovii le dáu țigară. Pásulie s'o pomenit — că durmia în fundu isenbonului.

E sará!

Florinel.

¹⁾ Acum.

Sedința a doua.

Luni în 15 Septembrie st. n. 1902. la orele 10 a. m.

Ordinea de zi:

1. Rapoartele comisiunilor.
2. Fixarea locului pentru proxima adunare generală.
3. Dispozițiuni pentru verificarea proceselor verbale.
4. Închiderea adunării generale.

Se observă, că eventualele propuneri să fie prezentate în scris prezidiului Asociațiunii (în Sibiu, Str. Morii Nr. 8), cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român,” ținută la 16 August 1902.

Dr. Alexandru Mocsonyi,

Dr. Ilie Ben
secretar. II.

A V I S I

Adunarea despărțământului „Blaș” al „Asociațiunii”, și petrecerea ce erasă se aranjeze cu aceea ocaziune, din cause momentuose se amână pe 7 Septembrie st. n. 1902. Participanții din nou sînt rugați a se însinua cel mult până în 1 Septembrie.

Tür, în 16 August 1902.

Comitetul aranjator.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Niculae Tomuța jun. cu soția sa Anica Tomuța au donat sîntei noastre biserici gr. cat. 2 rînduri vesminte de ministranți colorate în preț de 20 cor. Niculae Bărsan cu soția sa Maria a donat un Epitrafir de mătasă colorat în preț de 16 cor. Vasile Soza cu soția sa Lina, servitori 1 păreche mănecări negre de catifea în preț de 5 cor. și Ioan Șerban cu soția sa Vărvăra servitori, un brâu negru de catifea în preț de 3 cor. Pentru cari fapte nobile dăruitorilor li se aduce în numele poporului și pe această cale mulțumită rugînd pe bunul Dumnezeu să le răsplătescă înștit pentru jertfa adusă altarului Domnului Christos, dorind să aibă mulți urmași. Șoroștin, 27 Iunie 1902. Valeriu P. Maior, preot gr. cat.

Ziua născerii Maieștii Sale Franciso Iosif a fost sărbătorită cu cuvenită pompă, celebrându-se Luni dim. liturgie festivă pontificată de Escel. Sa Mitropolitul, asistat de membrii Vener. Capitul, preoți din gremiu și doi diaconi. La ectenia pentru domnitor s'a cântat câte o ștrofă din „Imnul poporal”. ér la sfîrșitul stei liturgii s'a cântat doxologia cea mare și s'au cetit rugăciunile pentru fericita și îndelunga viață a Maieștii Sale. La 12 ore preoțimea din gremiu, sub conducerea Ill. Sale dlui preposit, s'au prezentat la Escel. Sa rugându-l să comunice Monarhului omagiul lor. Tot atunci s'a prezentat și o altă deputațiune a auctorităților civile. La 1 oră Escel. Sa a dat un mare prînz de gală intrunind tot clerul

gremial și pe șefii autorităților civile. Cu această ocazie Mitropolitul a închinat păharul de șampanie întru sănătatea Maieștii Sale.

Catedrala din Sibiu. Luni în 18 crt. s'a pus cu mare ceremonie piatra fundamentală la biserica catedrală română gr. ort. ce se va edifica în Sibiu pe strada măcelarilor, în locul diseriei vechi.

Profesori noi. Preaven. Consistor a numit pe: Alesandru Ciura, teolog absolut, profesor suplent la teologie pentru catedra de teologia morală, pastorală și pedagogie și de odată profesor auxiliar la gimnas. — Octavian Prie, teol. abs. prof. cens. a fost numit profesor suplent la teologie pentru catedra studiului biblic și prof. auxiliar la gimnas. — Eugen Pantea, teol. abs. a fost numit prof. auxiliar la gimnas pentru matematică, ajutător la preparandie și prefect la internatul preparandial. — Augustin Caliani, teol. privat, filosof absol. a fost numit profesor auxiliar la gimnas.

Noi oficeri români. Între absolvenții școlii de cadeți din Sibiu întălmim și pe următorii Români: Pompeiu Andrea, primul în curs, stipendist Șulutan, ficiorul preotului din Ighiț, Ioan Albon, stipendist Filipan, ficiorul preotului din Doștat, Sim. Lateș Șerbeni, G. Muntean, Sinte, Ovid Ivașcu, Abrud, Nic. Mărginean, Sighișoara, Traian Popa, Șinca nouă, Moise Rîșcuța, Rîșculița, Valeriu Șandor de Vist, A. Iulie, Ștefan Turturean, Horodnic, Em. David, Sebeș, Ales. Maniș, Ucea de jos, I. Posmușian, Ragla.

Protopopul Clușului. La însemnatul oficiu de paroch și protopop în Cluș, Preaven. Consistor a ales pe lăbul nostru prietin Dr. Elie Dăianu, profesor la teologie și gimnas. Bărbat împodobit cu frumoșe însușiri, nu ne îndoiim nici un moment, că alegerea lui va fi întimplată cu vii simpatii de toți și special parochienii din Cluș II vor da cu bunăvoință tot ajutorul pentru mai ușora rezolvire a momentoselor probleme ce li stă în față, dintre cari cea mai însemnată e edificarea unei biserice, potrivite numărului credincioșilor și poziții orașului Cluș. După cum sîntem informați instalarea se va face Joi la 28 crt. — Dumnezeu să-l alvâ în buna Sa grije!

Instalarea protop. de la Ibașfalău. În ziua Schimbării la față s'a făcut instalarea nouă denumitului protopop al Ibașfalăului George Simu. Reprezentantul Consistorului a fost protop. Mediașului Ioan Moldovan. După săvîrșirea întroducerii s'a servit un părăstas pentru repaus, protopop. Ștefan Cămpăan, care și-a câștigat multe merite prin ridicarea bisericii și-a parochiei.

Hymen. Valeriu Vêrv și Maria Macaveiș, anunță căsătoria lor, care se va serba Duminecă la 31 Aug. n. c. în biserica gr. cat. din Archind.

Masa studenților. Escel. Sa Mitrop. Victor, a dăruit 100 cor. pentru augmentarea fondului, ér stud. techno. Ioan F. Negrut, a colectat cu prilejul unei conveniri 804 cor. tot pentru acest scop.

Programa gimnasului superior gr. cat. și școlilor elementari din Beinaș, pe anul școl. 1901-2. Și în fruntea acestei programe ca și în a celei de fetițe, se publică reamintiri de la iubilen în veș neuitatului Episcop Michael Pavel. așa vorbirea Ilustr. Sale. Dr. Dem. Radu discursul direct. Ioan Butean și disertatiia stud. Bontescu. Mai are apoi dóné frumoșe ilustrații: internatul Pavelian de băieți și gimnasiul. Urmeză disertatiia despre istoria gimnasticeii la gimnasiul gr. cat. din Beinaș, de prof. Vas. Dumbravă. Din datele statistice estragem următoarele cifre: la gimnas numărul elevilor a fost de 399, dintre cari 62. magiari. Cei mai mulți elevi 72. au fost în cl. VI. stipendiști au fost 132. Profesori de studii extraordinare au fost 3. de studii ordinare 16. La școala elementară au fost 1. director și 3. învățători, elevi 68. dintre cari 10. rom. cat. La sfîrșit se înregistrează neașteptata mörte a patronului, împreună cu un potret mai nou a decedatului Episcop.

Produțiunea teatrală. Societatea de ajutorare „Concordia” din Blaș, va aranja la 31 Aug. o produțiune teatrală urmată de joc. Se vor preda piesele: Biletul de tramvai, Pălăria ceasornicarului și Vlăduțul mamei, comedii scurte de câte un act, menite să producă mult haz printre ascultători. Vor juca tineri meseriași din Blaș, dintre cari amintim pe dlul Aurel Maniș și Augustin Gruița, cunoscuți deja ca buni diletanți.

Serată musicală declamatorică-teatrală, va aranja Reuniunea femeilor române din Blaș Marți în 2 Sept. 1902 în sala hotelului „Univers”. Venitul curat se va împărți în părți egale între „Reuniunea femeilor” și „Masa studenților” din loc. După produțiune va urma dans.

Petreceri. Inteligența română din M. Uioara, cu concursul tinerimei din jur, invită la petrecerea de vară ce se va ține Joi la 28 August n. a. c. în pavilionul de vară a erariului (Liget). Venitul curat e destinat pentru înființarea unui cor la biserica gr. cat. din M. Uioara. — Tinerimea română din jurul Gurghiului va aranja Joi la 28 August st. n. a. c. petrecere în sala hotelului „Pomul verde” din Gurghi. Venitul curat e destinat în favorul mesei studenților săraci din Blaș. — Tinerimea academică din comitatul Solnoc-Doboca va aranja petrecere cu dans, la 28 August st. n. 1902. în Gherla în redoutul orășenesc în favorul bisericii gr. cat. din Gherla. — Inteligența română di Cucerdea română și jur, invită la produțiunea împănată cu cântări, declamări și teatru ce o va aranja la 28 August st. n. 1902, în favorul școlii confesionale din loc.

Apel. Lipsa înființării bibliotecelor poporale o vedem, ér necesitatea înființării lor cu toții o scim prea bine, pentru că numai prin acestea se pöte românul descepta și ajunge de a fi consciu de drepturile și datorințele lui cetățenesci. Fiind pëtruns de acest adevăr, avënd în vedere stările triste, ce ne copleșesc din ce în ce mai mult, mi am propus a înființa o „bibliotecă poporală”. Basa deja am pus-o. Rog pe Dni Editori și librari, să binevoiescă a ne dărui din prețurile lor opuri și pentru biblioteca noastră poporală câte un esemplar astfel sprijinind dorul nostru de înființare. La timpul seü imi voi ținea de sfîntă datorință, a mulțumi publice tuturor acelora, cari au binevoit a ne da ajutorul lor marinos. Șoroștin 27 Iunie 1902. u. p. Szász-Csanád. Valeriu P. Maior, preot gr. cat. NB. Töte foile române sîn rogare a publica acest apel.

Dare de samă și mulțumită publică. La petrecerea de vară din Cisteiul-român, aranjată în 27 Iulie, în favorul bisericii gr. cat. din loc și a mesei studenților din Blaș au încurs suprasolviri de la următorii domni: Sp. D. Valer Dăian, not. și Sp. D. Ioan Pop. not. câte 2 cor., On. D. Aurel Hulea, preot, St. D. Anton Pop, comerciant, St. D. Iosif Mărian, inv. și St. D. Isac Heskel câte 1 cor., St. domni: Niță Negrut, tehnic și Emil Negrut, agronom, câte 50 fil., St. domni: Emil Pop, iurist, Nic. Berghian, Ștefan Pop, teolog, Alesandru Cioboc, și Nic. Frățilă, inv. câte 20 fil. A mai oferit Sp. Domn. Dr. Laurentiș Pop, adv. în Abrud 5 cor. Primescă marinosii domni și pe această cale, cele mai călduroșe mulțumite. Cisteiul-rom. Aug. 1902. Comitetul.

Necrolog. † Ioan Pap, preot deficient gr. cat. în Chechiș (Kettösmező), tatal protopopului nostru de la Almaș, după un morb scurt, împărțait cu ss. sacramente ale muribunșilor, în anul al 68-lea al vieții, al 47-lea al preoției și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului la 14 August.

† Jenny Codarcea, n. Velitsek de Czenov și-a dat blândul seü suflet în mâinile Creatorului la 14 crt. n. în anul al 23-lea al elății. Repausata a fost soția drului Ales. Codarcea din Ilva-mare.

În veș amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

NUME DE FAMILIE

la românii din Ungaria.

(Fine.)

O privire peste numele noastre de origine slavă ne convinge, că acele sînt Rusești (Rus), Sârbesci și vechi Slave, cari, pôte, le-am primit prin Bulgari; dar aceste relative sînt foarte puține și nu frecvente. Patronimice bulgare în of lipsesc cu totul. Din contra, bate la ochi influința sârbescă cu etnicele *Sêrb, Sêrba, Raț* și patronimicele cu sufixa: *vici*: Popovici . . . Pe cum prezența frecventă a acestor nume sârbesci dovedesc amestecul nostru vechiu cu Sârbii, așa lipsa numelor bulgăresci argumentează, că *n'am locuit cu Bulgarii* în Balcani, că la despărțire aduceam mai multe suvenirii în of! La această concluziune ajungem și dacă considerăm, că nume macedo-române n'avem de cât dóră: Mușat, Mușoiu, Dumba, Pometa (Gozsdu, nu) Sima și alte puține familii de comercianți renumiți și avuți, cum erau macedo-românii din Viena și Budapesta în seclii precedenți (18. 19). În fața acestui fapt netăgăduit ce zic susținătorii *teoriei balcanice*? Mulți secolii am trăit împreună cu frații de la Pind? Dar în acei secolii a trebuit să simțim și dragostea grecescă. Cum, de ne-am ales la despărțire (secolul 12. 13-lea) cu așa puțin dar de drum când zeloșii Elinii (romeii) sînt la ei acasă superiori în număr și în cultură? Numele *Grec* pôte arăta originea grecă a vre-unei familii de grec negustoriu mare sau mic, immigrat în țară la noi. Cele alalte nume grecesci sînt așa puține și rari, în cât și *italienesci* avem atâtea, macar că n'am locuit cu ei până în secolul 12. 13-lea; ce nu vor contesta nici pîrtinitorii *teoriei balcanice*.

De tot neînsemnată este și influința *turcescă*, ca și cea *grecescă*; macar că, după *teoria îndrăgită acum și de unii filologi* de ai noștri, în peninsula balcanică avut-am fi timp și ocaziune, să împrumutăm de la puternicii Osmanlii, darnici și ei, unde nu-î costă nimic. De la Albanesi, vechii băștinași ai peninsulei, avem peste tot foarte puține cuvinte. Și e mirare, că în nemijlocit contact cu ei vre-o 12 secolii, la despărțirea noastră am adus numai „*babau*“! de speriat copiii. Puțin dar! Destul înse, ca să putem speria cu el pe serioșii epigoni a lui Rössler.

Încheiere.

Nu mi-a fost scopul, să cuprind în singuraticile grupe toate numele de familii românesci. Pentru așa lucrare grandioasă repertoriile noastre sînt încă prea necomplete. Șematismele clerului de ambele confesiuni, Raportele anuale ale școlilor noastre medie și primare; valoroșele „date istorice privitoare la familiile nobile române“, de I. C. Pușcariu; binemeritata publicațiune de „Diplome maramureșene“ a dlui I. Mihályi; însemnatul

studiu etnografic al dlui Dr. Gregoriu Moldovan „*Alsófehér vármegye román népe*“, toate sînt încă date nesuficiente pentru așa mare întreprindere. Este problema de necesitate ardețore a societăților și instituțiilor noastre literare și culturale, să colecteze toate numele românesci și să le redigeze după ținuturi, provincii și țări în vocabulariu complet. Acesta ar face serviciu nespus literaturii mai ales istorice și filologice. Atunci și studiile de natura acestei modeste încercări, ar lăsa mai puțin de dorit.

Blaș, 14 Iuliu 1902.

Aleștă Viciu.

CRUMIRUL

sau

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Șeicul demândă tăcere.

„Adunarea va hotărî asupra lui,“ zise el. „A mărturisit el, că unde se află soții săi?“

„Nu. N'a vorbit nici un cuvînt. Gura sa este ca buza morții, care tot de una tace.“

„Virfurile lăncilor și cuțitelor noastre îl vor învăța cuvintele ce le cerem de la el. Conduceți-l în sat!“

În decursul acestei pertractări scurte, crumirul nici nu clipi din ochi și privia cu admirare vedită la calul său și al șeicului. Când trecerăm pe lângă turme, el își opri calul prin o apăsare ușoară a genunchelului spre a examina cu ochii încântați cămila cea sură. Sôrtea sa părea că nu-î inspira nici o grije.

Unii dintre arabi grăbiră înainte în sat, spre a lăți vestea, că inamicul cel mai temut al lor este prins. De aceea conductul nostru a fost primit cu mare alaiu din partea întregii populațiuni. Prisonerul rămase rece și nepăsător la toate insultele, ce se descărcară asupra lui și nici atunci nu schimbă fața, când ajunși dinaintea cortului șeicului se făcură dispozițiuni, ca să-l deslege de pe cal. Abia se desfăcu ultimul nod, când el făcu o săritură puternică, dete în lături pe cel din jurul său și în proximal moment se află dinaintea cortului învecinat, la intrarea căruia stetea fica șeicului. La moment o apucă pe acesta și o puse dinaintea sa, ca pe un scut. „Sum scutit!“ strigă el și îndată se lăsară jos toate brațele cari să întinseră să-l prindă.

Acăsta se întâmplă așa de repede, în cât n'a fost cu putință să se impedece. Pe toate fețele se vedea, că erau de neplăcut surprinși, dar nici unul nu îndrăzni să-și ridice mîna contra aceluia, care a exprimat cuvîntul sfînt, carele scutesce chiar și pe cel mai blăstemat rău făcător dinaintea răsbunării inamicilor săi.

„Dă-mi să beau, o, decore a fetelor!“ zise el către Mochallah, care stătea aci încremenită.

Ea se uită întrebător la tatăl său. Un murmur lin se ridică împrejur; șeicul înse nu-l băgă în seamă, ci demândă ficei sale: „Dă-î apă, dar pâine și sare nu! Bătrânii vor hotărî, ce să se întîmple cu el.“

Ea dispăru în interiorul cortului și apăru érá-și îndată, în mîna cu o ceașcă plină cu apă, pe care o întinse crumirului. „Îea și bea, inimicule al tribului meu!“ zise ea.

„Bea!“ răspunse el mândru. „Inimicii mei se dispară ca picăturile acestei ape și această beutură să fie apa mîntuirii pentru Saadis-el-Chabir, fiul Dedmacanilor!“

„Allah să-î nimicească pe Dedmacanii!“ se auzi o voce mînișă.

Era servitorul meu Achmed, care a scos acele cuvinte. Șeicul încreți fruntea și-î răspunse: „Dumnezeu să te arză, pe tine și limba ta! Ai uitat tu, că acest bărbat a beut din apa oferită lui din partea unei fice a tribului tău? Ești sciu înse, că tu ai mers între străini, spre a uita obiceiurile și legile poporului tău, și acuma nu mai scii, că beduinul are să se supună, când domnul satului își ridică vocea. Pe bărbatul care-și insultă ôșpele său, îl ajunge blăstémul profetului și aceea vă spun, că voiți ucide pe orî și cine, care va cuteza să atingă numai un fir de păr din capul acestui Dedmaca, înainte ca bătrânii să fi hotărît, ce să se întîmple cu dînsul!“

Val! Din aceste cuvinte am putut să ved, că șeicul nu-î are prea drag pe sormanul Achmed. Ce avea să devină din amorul celor doi tineri? Ochiul lui Achmed schinteia. De sigur că gelosia l-a dictat cuvintele de mai înainte. El încă n'a fost așa de fericit, să pôtă schimba numai o vorbă cu Mochallah, și acest hoț și ucigaș avea permisiunea de a fi mereu în apropierea ei și de a bea apă din mînile ei. Din această cauză el trebuia să sufere mult; cu toate acestea înse acum el a fost atât de înțelept, de și-a înfrînat limba și se retrase bombăind.

La un semn al șeicului, doi războinici luară pe crumir în mijlocul lor și-l duseră în cortul șeicului. Colonelul puse mîna pe umérul meu zicînd: „Acum se începe sfatul și noi stîntem superfiu aci. Te rog însoțesc-mă.“

„Unde?“

„Mergem puțin la preumblare, ca să ne mai desțepenim picioarele. Asta va fi un fel de considerațiune curtenetă față de șeic, care acum trebuie să-și folosescă cortul pentru adunare. Într'un sfert de ceas s'a isprăvit totul și atunci putem să ne retrăcem.“

„Atunci luăm și pe englezul cu noi?“

„Se înțelege de sine.“

Făcui semn lui Percy. Caii noștri îi lăsarăm în grija lui Achmed și ne îndreptarăm spre o grupă de palmi, cari ne promiteau o umbră recortore.

„Ce blăstemat e acela, pe care l'au făcut prizonier?“ mă întrebă Percy. „Am vedut totul, dar n'am priceput nimic.“

„Este un crumir din despărțământul ed Dedmaca, un hoț de caravane foarte periculos, a cărui mână sînt pătate cu mult sînge.“

„Hm! Cum se numește omul?“

„Saadis-el-Chabir.“

„Ce însemnă asta?“

„Saadis, este adevăratul nume și însemnă „al șaselea“. Acest om adevărat, în urma deselor sale călătorii prin Algeria și Tunisia, cunoaște fie care munte și fie care vale. El este cel mai sigur călăpuz în lung și în larg și are o sumedenie de prietini și soți, începînd dela marea mediterană până la țara curmalelor; mase zice, că chiar și pe periculoșele lacuri sărate de la sud, este așa de sigur, ca și un călăreț în șeaua sa. Dea ceea triburile tălhăresci ale beduinilor îl angajează foarte adese ori ca crumir.

„Hm! Am auzit deja numele acesta, n'am știut înse, că acest Saadis și acei blăstemat ar fi unul și același blăstemat.“

„Așa dar l'ai vădut deja mai înainte?“ întrebă el repede.

„Da“, afirmă el.

„Unde?“

„În Tunis, său mai bine zis, lângă Tunis. Well!“

„Cînd?“

„Înainte cu trei săptămîni. L'am întîlnit la capetul aleinului. Ședea pe un escelent cal murg și galopa cătră munții Saghoan. Cînd am ajuns eu la Bardo (reședința beinului din Tunis), am auzit că chiar atunci s'ar fi furat beinului un murg de șesă ani. Am spus ce am vădut și lual și eu parte la urmărirea lui; dar cînd noi am ajuns la capetul aleinului, el a sosit deja la munții Saghoan. Nu l'am mai putut ajunge.“

„Și l'ai recunoscut acum cu siguranță? Nu te înșeli?“

„El este, sigur. Această fisionomie nu se pôte uita și mă prind pe ori și ce, că nu mă înșeli!“

„Scie colonelul despre furtul acela?“

„Da. Pe timpul acela și el a fost în Bardo.“

„Și încă nu l'ai spus, că acest Saadis este blăstematul, pe care l'ai întîlnit atunci?“

„Nu.“

„Atunci trebuie să l-o spunem numai de cînt!“

Am împărțășit colonelului cele auzite. El a fost așa de surprins, în cînt rămase cu gura căscată.

„Ce?“ strigă el în sflrăit. „Acest Saadis el Chabir, acest blăstemat de frunte, acesta să fi fost? Ore nu se înșelă lordul?“

„Nu.“

„Bine, foarte bine; asta va fi o pradă, pentru care es-Sadac-Bei imi va fi nespun de recunoscător! Dar unde este murgul?“

„De sigur că e vîndut, de ore ce azi crumirul n'a fost călare pe el.“

„Dracul să-l iea pe acest blăstemat! El va căpeta atîta bastonadă, până ce va spune, că unde să pôte afla murgul. Acum vă rog să ne reintorcem lute înderăt, până ce nu-l târziu.“

Ne întorserăm în sat. La marginea acestuia stătea Achmed lângă caii nostri. Mă oprii lângă dînsul, pe cînd cei alalți merseră mai de parte. El trebuie că a auzit ceva îmbucurător, căci fața sa strălucia de plăcere.

„O, sibdi“, zise el, „sorele a răsărit peste amicul și servitorul tîu și Allah a revărsat asupra lui bogăția fericirei!“

„Imi este permis a afla, că cine a fost trimisul, de care s'a folosit Allah, spre a-ți dărui această fericire?“

„Da, îți este permis, dar numai ție singur, căci tu nu ne vei trada. Mochallah, cea mai frumoasă dintre houril, a trecut pe aci, pentru a vedea de cămila favorită a șeicului. Cu totă precauținea ea imi spuse, că la miezul nopții mă va aștepta colo la palmi. Șeicul este supărat pe mine, fiind că am mers în orașele cele mari și că acum am devenit chiar și servitorul unui necredincios. Noi ne vom înțelege, cum să-l înblănzim mânia.“

„Îi supărat pe tine din cauza mea? Acesta e o insultă, pe care o voi răbuna!“

„O, sibdi, cruță-l! Brațul tîu e tare, și cîntul tîu încă nu și-a greșit ținta nici odată; ér șeicul este tatăl lui Mochallah, pe care o iubesc; tu nu-mi vei întrista inima!“

„Ah, eu nu vreau să-l omor! Scii dora, că eu sum creștin și că legea mea mă oprește să vers sînge înzădar.“

„Dar atunci ce vrei să faci, effendi?“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Augustin Bunea: **Episcopii Petru Paul Aron și Dionisiu Novacovici, sau Istoria Românilor transilvăneni de la 1751 până la 1784**, cu 250 documente române, magiare, latine, franceze, italiene și germane, publicate în întregime, ori în extras. Prețul 4 corone 50 fileri, pentru România 5 lei. Blaș 1902. Tipografia seminarului arhidiececesan.

Este cea mai mare scriere, din câte a publicat până acum domnul autor, căci se estinde pe 497+XIX. pagini, adevă pe 516 pagini 8° mare, tipărite cu garmond și petit.

Ioan Baciu: **Răsplata păcătoșului**, piesă de Crăciun în 3 acte; prelucrată după A. Oppitz, format mic, pag. 32. prețul 30 bani.

Ioan Baciu: **Isvorul Preceștei sau Minunile de la Lourdes**. Cuprinde o scurtă descriere a minunilor de la Lourdes, scrise pentru popor. Costă 20 bani

Biblioteca „Unirei“: **Cîte-va momente din începuturile bisericii române de C. Anner, Blaș 1902**, prețul 20 bani. O recomandăm cu totă căldura tuturor celor ce vor să aivă cunoștințe despre trecutul bisericii noastre.

Posta „Unirii“.

Dr. I. S.: Au sosit tôte și vor urma pe rînd. Salutare!

A. D. D. în V. La preparandie nu se mai primese, de cînt cel ce a absolvat patru gimnasiale, ast fel partea a doua a scrisorii nu mai e actuală. Regret.

F. C. D. în P. Te aștept aci pe 28 crt. La revedere!

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 17—1902.

(33) 1—1

LICITAȚIE MINUENDĂ.

La 7 Sept. n. se va ține licitațione minuendă pentru edificarea bisericii gr.-cat. din Poșorta, vicariatul Făgărașului.

Licitaționea se va ține la 2 ore p. m. în școla gr.-cat. din Poșorta.

Condiționele de licitațione se pot vedea în cancelaria oficiului parochial.

Poșorta, în 22 August 1902.

Valeriu G. Negrea
cooperator gr.-cat.

Nr. 4956—1902.

(34) 1—8

Concurs la stipendii.

Cu terminul de 15/2 Septembrie 1902 inclusive escriem concurs la următoarele stipendii din fundaționele arhidiececesane:

I. Din fundaționea „Alex. Sterca Șuluț“.

1. Un stipendiu de 600 cor. folosit de Engeniū Pantea, care a absolvat cursul filosofic; la acest stipendiu pot concurge tineri, cari studiază metalurgia, tehnica, pedagogia sau ori ce știință reală. 2. Un stipendiu de 400 cor. folosit de rigorosantul în drepturi Lucian Balintă, destinat pentru iuristi la universitatea din Cluș. 3. Două stipendii de câte 200 cor. folosite de Traian Pop, gimnast absolut și de Pompeiū Andrea, care a absolvat școla de cadeți din Sibiu. 4. Două stipendii de câte 120 cor. folosite de gimnastul absolut Quintiliū Viciū și de Emil Tobias, stud. cl. III. gimn., care nu și-a legitimat progresul în studii; ambele sînt destinate pentru gimnastiști din clasele inferioare.

Acel student, înscriș ca ordinar la școlele de mai sus, cari doresc a obține vre-unul din stipendiile înșirate, au să dovedescă:

a) că sînt români greco-catolici, miseri, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminentie;

c) dintre concurenți vor avé preferință, cari vor puté dovedi că sînt consăngeni cu piul fundator, spre care scop trebuie să producă atestat, compus de respectivul oficiu parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă;

d) concurenții la suplica, scrisă și subscrisă cu mîna lor proprie în limba română, au să alătore testimoniū scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniū medical și să numescă espres institutul, la care, și unde vor studia în anul scolastic 1902/3 și se determine apriat suma și soinul stipendiului, după care suplică, că altcum suplica nu va fi luată în considerațione, pe cum nici suplicile intrate după terminul mai sus statorit.

II. Din fundaționea Ioan Vancea numită „cassa arhidiececesană“.

1. Un stipendiu de 300 cor. folosit de Maria Nistor, destinat pentru elevele ordinare ale școlelor de fete. Trei stipendii de câte 120 cor. destinate pentru elevii preparandiali; stipendiile acestea în sensul §-lui 8. din Literile fundacionale se conferesc pe anul scolastic 1902/3. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

III. Din fundaționea „Timoteu Cipariu“.

Un stipendiu de 200 cor. folosit de gimnastul absolut Eugen Sănpetean. Cererile să se instruescă ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IV. Din fundațiunea „Târta”.

Un *stipendiu* de 140 cor. folosit de rigoșanții în dreptul Arel Târta. Cererile să fie instruite ca cele pentru *stipendiile* Șulțane.

V. Din fundațiunea „Alexandru Micu”.

Un *stipendiu* de 180 cor. folosit de Aurel Micu, stud. de a IV. cl. gimn. în Blaj, care nu și-a legitimat progresul în studii. Cererile au să se instruescă ca cele pentru *stipendiile* Șulțane.

VI. Din fundațiunea „Partenie Moldovan”.

Două *stipendii* de câte 80 cor. folosite de Alexandru Moldovan și de Vasiliu Voicu, școlari în a III. cl. elementară la școala de stat din Blaj, cari nu și-au legitimat progresul în studii. Cererile au să se instruite ca cele pentru *stipendiile* Șulțane.

VII. Din fundațiunea „Demetriu Culean”.

Un *stipendiu* de 34 cor. folosit de Valeria Ghisoiu, care a absolvat școala superioară de fete din Blaj. Cererile au să fie instruite ca cele pentru *stipendiile* Șulțane.

VIII. Din fundațiunea „Ramonașan”.

1. Patru *stipendii* de câte 630 cor. folosite de către absolvenții de filosofie: Alexandru Ciura, Octavian Prie și Augustin

Gălian și de către Pompeiu Dragoș, tehnic absolut. 2. Trei *stipendii* de 168 cor. folosite de Ioan Molea, rigoșan în dreptul, Vasiliu Lazar, absolut de monastică și de Liviu Hora, stud. de monastică în Selmechánya, care nu și-a legitimat progresul în studii. 3. Două *stipendii* de 126 cor. folosite de Ioan Cămpănean, gimnasist absolut în Blaj și Ioan Mărginean, student de a VIII. clasă gimnazială în Blaj. Cererile au să se instruite ca cele pentru *stipendiile* Șulțane.

IX. Din fundațiunea „Bobiană”.

Un *stipendiu* de 120 cor. folosit de gimnasistul absolut Ioan Ișaic. Cererile să se instrueze ca cele pentru *stipendiile* Șulțane.

X. Din fundațiunea „Gheorghe Vajda”.

Trei *stipendii* de câte 140 cor. folosite până aci de către Augustin Mureșan, jurist, Vasiliu Hossu gimnasist absolut și Constantin Vajda, student de a VII-a clasă gimnazială în Nășănd, cari nu și-au legitimat progresul în studii. Cererile să se instruescă ca cele pentru *stipendiile* Șulțane.

XI. Din fundațiunea „Alexandru Filip”.

Două *stipendii* de câte 200 cor. folosite de Octavian Pop, care a absolvat gimnasistul în Sibiu și Ioan Albon, absolut de școala de cadeți din Sibiu. *Stipendiile* acestea sînt desinate pentru gimnasist. Cererile să se

instruescă, ca cele pentru *stipendiile* Șulțane.

Blaj din ședința Consistoriului arhiepiscopesc ținută la 15/2 Aug. 1902.

Victor Melnyk
Arhiepiscop și Mitropolit de
Alba-Iulia și Făgăraș.

Cu veritabilul Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele; caselor, fără de a se intrerupe folosirea acestora, fiind că nu are mirosul cel neplăcut, cum și uscarea târzie și scortosă, ce o au vâpșelile și lacul de oile. Afară de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât îl poate face fie cine.

Depozite în: (22) 12—15

Blaj: Ludovic Schuller.

Sibiu: Franz Jahn Söhne.

In atențiunea proprietarilor de pământ!

„Eliberarea pământului de greunamînt.”

„Întreprindere de Credit-Hipotecar”

Interesele cu amortisarea capitalului cu tot fac mai puțin ca la băncile mici, numai interesele simple. Favorul cel mai deosebit și de neprețuit este, că cu încetarea din viață a debitorului, suma

Acest institut dă împrumuturi pe pământuri ori și unde.

este titlul unui institut ce s'a înființat cu scopul de a da ocașune proprietarilor de pământuri se potă ajunge la împrumuturi ieftine și pe lângă condițiunile cele mai favorabile. Acest institut dă împrumuturi pe pământuri ori și unde.

Interesele cu amortisarea capitalului cu tot fac mai puțin ca la băncile mici, numai interesele simple. Favorul cel mai deosebit și de neprețuit este, că cu încetarea din viață a debitorului, suma împrumutată se șterge de pe pământul hipotecat, ăr ratele plăcite în amortisarea capitalului se restitucesc numai de cât în bani gata.

Cu modalitatea împrumuturilor acestora. proprietarul unui pământ ajunge la bani ieftini și este sigur că ori și când ar înceta din viață, pământul rămâne liber de greunamînt, ăr erediți mai capetă și bani gata. Recomandăm tuturor acelor proprietari de pământuri, cari au lipsă de bani să se folosescă de favorul acesta.

Pe pământuri cari sînt hipotecate la alte institute încă se dau împrumuturi plătindu-se din suma împrumutată datorita veche la respectivul institut. Ia cereri de împrumuturi se recere copia cărților tînduare și foia catastrală. Prospece detaliate cu informațiunile necesare să trimit la cerere, pe lângă trimiterea de măroi postale în valoare de una corónă pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la:

Reprezentanța

„Întreprinderi de Credit-Hipotecar, Eliberarea pământului de greunamînt”,
în Sibiu (N. Szeben) strada Bruckenthal 36.